

Annettu Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Lakioikeudenkäynnistä rikosasioissa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Syyteoikeudesta

Yleissäännös

1 §

Rikosasiaa ei oteta tuomioistuimessa tutkittavaksi, ellei syytettä rikoksesta ole nostanut se, jolla on siihen lain mukaan oikeus.

Tuomioistuimella on kuitenkin oikeus tuomita omasta aloitteestaan rangaistus oikeudenkäyntiä koskevasta rikkomuksesta.

Virallisen syyttäjän syyteoikeudesta

2 §

Virallisen syyttäjän tehtävänä on nostaa rikoksesta syyte ja ajaa sitä.

Jos syytteen nostamiselle on säädetty erityisiä ehtoja, kuten asianomistajan syyttämispyyntö taikka viranomaisen määräys tai suostumus, noudatetaan niitä.

3 §

Jos asianomistaja on esittänyt syyttämispyyntön rikoksesta, josta virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä ilman asianomistajan pyyntöä, ja useampia on epäiltyinä osallisuudesta rikokseen, syyttäjä saa nostaa syytteen niitäkin epäiltyjä vastaan, joita pyyntö ei koske.

Jos huoltaja, holhooja tai muu laillinen edustaja on tehnyt vajaavaltaista vastaan 1 momentissa tarkoitetun rikoksen, syyttäjä saa nostaa syytteen, vaikka syyttämispyyntöä ei olisikaan esitetty.

4 §

Jos vajaavaltaista vastaan tehdään rikos, josta virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä ilman asianomistajan syyttämispyyntöä, oikeus pyynnön tekemiseen on vajaavaltaisen holhoojalla tai muulla laillisella edustajalla. Alaikäisen henkilöön kohdistuneen rikoksen johdosta mainittu oikeus on kuitenkin vajaavaltaisen huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla.

Oikeus tehdä syyttämispyyntö on vajaavaltaisella yksin, jos rikos on kohdistunut omaisuuteen, jota hän saa vallita, tai jos se koskee oikeustointia, jonka tekemiseen hänellä on kelpoisuus. Mainittu oikeus on vajaavaltaisella yksin myös silloin, kun rikos on kohdistunut vajaavaltaiseen henkilöön, joka on täyttänyt 18 vuotta ja kykenee ilmeisesti ymmärtämään asian merkityksen.

Jos alaikäinen on täyttänyt 15 vuotta, hänellä on huoltajan tai muun laillisen edustajan ohella oikeus itsenäisesti tehdä syyttämispyyntö hänen henkilöönsä kohdistuneen rikoksen johdosta.

5 §

Asianomistajan on tehtävä syyttämispyyntö sen paikkakunnan viralliselle syyttäjälle tai poliisille, jonka toimialueella syyte rikoksesta saadaan nostaa. Jos pyyntö tehdään muulle syyttäjälle tai poliisille, tulee tämän viipymättä toimittaa se toimivaltaiselle viranomaiselle.

6 §

Virallisen syyttäjän on nostettava syyte, kun on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi.

7 §

Virallinen syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta:

1) milloin rikoksesta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko ja sitä on sen haitallisuus tai siitä ilmenevä tekijän syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä; sekä

2) rikoksesta, jonka joku on tehnyt alle 18-vuotiaana, milloin siitä ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta ja sen katsotaan johtuneen pikemmin ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta kuin piittaamattomuudesta lain kieltoja ja käskyjä kohtaan.

8 §

Jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi, virallinen syyttäjä saa sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, jättää syytteen nostamatta, milloin:

1) oikeudenkäyntiä ja rangaistusta on pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon tekijän ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto tai muu tekijän toiminta rikoksensa vaikutusten estämiseksi tai poistamiseksi, hänen henkilökohtaiset olonsa, rikoksesta hänelle aiheutuvat muut seuraukset, sosiaali- ja terveydenhuollon toimet tai muut seikat; taikka

2) rikos ei yhteisen rangaistuksen määrittämistä tai aikaisemmin tuomitun rangaistuksen huomioon ottamista koskevien säännösten johdosta olennaisesti vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään.

9 §

Päätös syyttämättä jättämisestä on tehtävä ja annettava tiedoksi syyttämättä jätetylle ja asianomistajalle niin hyvissä ajoin, että asianomistajalle jää riittävästi aikaa 14 §:ssä tarkoitetun syytteen valmisteluun ja nostamiseen. Tiedoksianto on toimitettava postitse tai noudattaen mitä oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään.

Syyttäjä voi harkitessaan sen tarpeelliseksi antaa syyttämättä jätetylle suullisen huomautuksen.

10 §

Jos virallinen syyttäjä on 7 tai 8 §:n nojalla päättänyt jättää syytteen nostamatta, syyttäjän on syyttämättä jätetyn vaatimuksesta saatettava syylisyyttä koskeva ratkaisunsa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Vaatimus on toimitettava syyttäjälle kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu tiedoksianto tapahtui.

Kun syyttäjän ratkaisu jättää syyte ajamatta on saatettu tuomioistuimen käsiteltäväksi, syyttämättä jätetylle on viivytyksettä annettava tieto käsittelyn ajasta ja paikasta sekä siitä, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta. Asian käsittelyssä noudatetaan muutoin soveltuvien osin rikosasiain oikeudenkäynnistä voimassa olevia säännöksiä.

11 §

Jos virallinen syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta, hän saa peruuttaa päätöksensä vain, jos asiassa ilmenneen uuden selvityksen mukaan päätös on perustunut olennaisesti puutteellisiin tai virheellisiin tietoihin.

Ylemmällä syyttäjällä on oikeus ottaa asia uudelleen ratkaistavaksi siten kuin siitä erikseen säädetään.

12 §

Jos syytteen nostamisen jälkeen ilmenee seikka, jonka perusteella virallisella syyttäjällä olisi ollut oikeus jättää syyte 7 tai 8 §:n nojalla nostamatta, hän voi peruuttaa syytteensä. Syytteen peruuttamisesta on ilmoitettava siten kuin 9 §:n 1 momentissa säädetään.

Syyttäjä ei kuitenkaan voi peruuttaa syytettään, jos rikosasian vastaaja sitä vastustaa tai jos asiassa on jo annettu tuomio.

13 §

Virallinen syyttäjä saa hakea muutosta myös rikosasian vastaajan eduksi tai muuttaa vastaajan vahingoksi tekemänsä muutoksenhakemuksen vastaajan eduksi.

Asianomistajan syyteoikeudesta

14 §

Asianomistaja saa itse nostaa syytteen rikoksesta vain, jos virallinen syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta. Asianomistajan oikeudesta nostaa syyte virkarikoksesta säädetään hallitusmuodon 93 §:n 2 momentissa.

Se, jota vastaan on tehty syyttämispyyntö tai jota on syytetty rikoksesta, voi aina kuitenkin ilman 1 momentissa tarkoitettua syyttäjän päätöstä nostaa syytteen väärästä ja todistamattomasta ilmiannosta.

Asianomistajalla on oikeus yhtyä virallisen syyttäjän tai toisen asianomistajan nostamaan syytteeseen ja vedota uuteen seikkaan syytteen tueksi. Asianomistaja voi hakea muutosta asiassa annettuun ratkaisuun siitä riippumatta, onko hän käyttänyt asiassa puhevaltaa.

15 §

Asianomistajalla on oikeus ottaa ajaakseen syyte, jonka virallinen syyttäjä tai toinen asianomistaja on peruuttanut.

Jos asianomistaja ottaa syytteen ajaakseen, hänen on ilmoitettava tästä tuomioistuimelle kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä, kun hän sai tiedon syytteen peruuttamisesta.

Jos asianomistaja ei ota syytettä ajaakseen, hän menettää syyteoikeutensa. Syyte on tällöin rikosasian vastaajan vaatimuksesta hylättävä tuomiolla.

16 §

Jos asianomistaja peruuttaa syyttämispyyntönsä, hänellä ei sen jälkeen ole oikeutta esittää rikoksen johdosta syyttämispyyntöä. Jos asianomistaja peruuttaa syytteensä taikka luopuu syytteen nostamisesta tai ajamisesta, hän menettää syyteoikeutensa.

Jos virallinen syyttäjä ei saa nostaa rikoksesta syytettä ilman asianomistajan syyttämispyyntöä ja jos asianomistaja on peruuttanut pyynnön ennen kuin syyttäjä on nostanut syytteen, syyttäjäkään ei saa nostaa rikoksesta syytettä. Pyyntöön peruuttaminen ei estä syyttäjää nostamasta syytettä, ellei peruutus koske kaikkia rikokseen osallisia.

17 §

Jos joku on rikoksen johdosta saanut surmansa, hänen leskellään ja lapsillaan on oikeus käyttää asianomistajan syyteoikeutta. Mikäli surmansa saaneella ei ole leskeä eikä lapsia, on hänen vanhemmillaan ja sisaruksillaan oikeus käyttää syyteoikeutta. Surmansa saaneen vanhemmilla ja sisaruksilla on oikeus käyttää syyteoikeutta myös siinä tapauksessa, että joku tai jotkut niistä, joilla on ensisijainen oikeus käyttää asianomistajan syyteoikeutta, on epäiltynä kyseisestä rikoksesta.

Milloin asianomistaja on muusta syystä kuollut, 1 momentissa mainituilla omaisilla on sama oikeus esittää rikoksen johdosta syyttämispyyntö sekä nostaa syyte ja ajaa sitä kuin asianomistajalla olisi ollut, paitsi jos asianomistaja on tahtonut, ettei syyttämispyyntöä esitetä eikä syytettä nosteta.

2 luku

Asianomistajan avustamisesta

1 §

Tuomioistuimien voi määrätä asianomistajalle oikeudenkäyntiavustajan esitutkintaa ja, silloin kun asianomistaja esiintyy oikeudenkäynnissä virallisen syyttäjän ajamassa asiassa asianosaisena, oikeudenkäyntiä varten:

1) rikoslain 20 luvussa tarkoitettussa siveellisyysrikosta koskevassa asiassa, jollei sitä erityisestä syystä pidetä tarpeettomana; sekä

2) rikoslain 21 luvun 1-6 §:ssä tarkoitetussa rikosasiassa, jos sitä asianomistajan ja rikoksesta epäillyn välinen suhde huomioon ottaen on pidettävä perusteltuna.

2 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustajaksi on 1 §:n nojalla määrättävä asianajaja. Jos sopivaa asianajajaa ei ole tiedossa tai jos siihen on muu erityinen syy, oikeudenkäyntiavustajaksi voidaan määrätä myös muu oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, joka lain mukaan saa olla toisen asiamiehenä. Oikeudenkäyntiavustajaksi määrättävälle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi tehtävään määräämisestä.

3 §

Sellaiselle 1 §:ssä tarkoitetun rikoksen asianomistajalle, joka ei esiinny oikeudenkäynnissä asianosaisena ja jota kuullaan henkilökohtaisesti asian selvittämiseksi sekä jonka voidaan katsoa tarvitsevan tukea esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä, voidaan 1 §:ssä mainituin edellytyksin määrätä tehtävän hoitamiseen riittävän pätevyyden omaava tukihenkilö.

4 §

Oikeudenkäyntiavustajan saamista koskevan pyynnön käsittelystä ja avustajan tehtävästään vapauttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 4 ja 14 §:ssä säädetään.

5 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustaja ei saa ilman tuomioistuimen lupaa panna toista sijaansa.

6 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustaja on velvollinen huolellisesti hyvää asianajotapaa noudattaen valvomaan asianomistajan etua ja oikeutta sekä siinä tarkoituksessa edistämään asian selvittämistä.

7 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustajan tulee niin pian kuin mahdollista neuvotella asianomistajan kanssa ja ryhtyä valmistelemaan hänen avustamistaan sekä ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, joita asianomistajan oikeuden valvominen vaatii. Hänen on avustettava asianomistajaa myös haettaessa muutosta ylemmässä tuomioistuimessa.

8 §

Asianomistajan avustajasta on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäyntiasiamiehestä ja -avustajasta säädetään oikeudenkäymiskaaren 15 luvussa ja maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetussa laissa.

9 §

Tukihenkilön tehtävä on olla esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä asianomistajan henkilökohtaisena tukena ja auttaa häntä asian käsittelemiseen liittyvissä kysymyksissä.

10 §

Asianomistajan oikeudenkäyntiavustajalle ja tukihenkilölle maksetaan valtion varoista palkkio ja korvaus noudattaen soveltuvin osin, mitä maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 15 §:ssä ja 16 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään. Silloin kun asianomistajalle on määrätty oikeudenkäyntiavustaja, korvaus asianomistajan nimeämälle todistajalle maksetaan valtion varoista siten kuin maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 8 §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamisesta valtiolle on soveltuvin osin voimassa, mitä maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 21 §:ssä säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettuihin päätöksiin haetaan muutosta noudattaen soveltuvin osin, mitä maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 23, 24 ja 27 §:ssä säädetään.

3 luku

Yksityisoikeudellisesta vaatimuksesta

1 §

Syyteasian yhteydessä voidaan ajaa syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuvaa yksityisoikeudellista vaatimusta. Jos sellaista vaatimusta ajetaan erikseen, noudatetaan, mitä oikeudenkäynnistä riita-asioissa säädetään.

2 §

Jos syyte ja syytteessä tarkoitettusta rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus ovat erikseen vireillä samassa tuomioistuimessa, tuomioistuin voi määrätä yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsiteltäväksi yhdessä syyteasian kanssa.

Jos syyteasia on vireillä toisessa tuomioistuimessa, tuomioistuin voi siirtää rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellista vaatimusta koskevan asian käsiteltäväksi syyteasian yhteydessä, jos siirtoon on erityistä syytä.

3 §

Jos yksityisoikeudellinen vaatimus on esitetty syyteasian yhteydessä, tuomioistuin voi määrätä, että vaatimus käsitellään erikseen riita-asiain oikeudenkäynnistä säädettyssä järjestyksessä.

4 §

Asiain yhdistämistä tai erottamista koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

5 §

Rikosasian vastaaja tai muu, jota vastaan on esitetty yksityisoikeudellisia vaatimuksia, voi nostaa kolmatta vastaan kanteen syyteasian yhteydessä siten kuin kanteen nostamisesta riita-asioissa säädetään oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 5 §:n 1 momentissa.

Kolmas henkilö voi nostaa toista tai molempia asianosaisia vastaan kanteen syyteasian yhteydessä siten kuin oikeudenkäymiskaaren 18 luvun 5 §:n 2 momentissa säädetään.

6 §

Jos syyte jätetään tutkimatta tai peruutetaan taikka asianomistajan todetaan menettäneen syyteoikeutensa, tuomioistuin voi asianosaisen vaatimuksesta määrätä, että yksityisoikeudellista vaatimusta koskevan asian käsittelyä jatketaan riita-asiain oikeudenkäynnistä säädettyssä järjestyksessä.

Jos sellaista vaatimusta ei esitetä, asia jätetään sillensä.

7 §

Jos kantaja peruuttaa yksityisoikeudellisen vaatimuksensa sen jälkeen, kun vastaaja on vastannut siihen, asia on vastaajan vaatimuksesta kuitenkin ratkaistava.

8 §

Jos syyte hylätään, yksityisoikeudellinen vaatimus voidaan kuitenkin tutkia tai vaatimuksen käsittelyä voidaan jatkaa riita-asiain oikeudenkäynnistä säädettyssä järjestyksessä.

9 §

Asianomistajan pyynnöstä virallisen syyttäjän on vireille panemansa syyteasian yhteydessä ajettava rikokseen perustuvaa asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta rikosasian vastaajaa vastaan, jos se voi tapahtua ilman olennaista haittaa eikä vaatimus ole ilmeisen perusteeton. Jos syyttäjä ei ota ajaakseen asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta, hänen on ilmoitettava siitä asianomistajalle noudattaen, mitä 1 luvun 9 §:n 1 momentissa säädetään.

Asianomistajan on esitettävä pyyntö esitutkinnassa tai syyttäjälle. Samalla hänen on ilmoitettava seikat, joihin vaatimus perustuu.

Hakiessaan muutosta syytteeseen annettuun ratkaisuun syyttäjän on 1 momentissa säädetyin edellytyksin haettava muutosta myös asianomistajan korvausvaatimukseen annettuun ratkaisuun, jos se on riippunut syyteasian ratkaisusta.

10 §

Jos asianomistaja tai joku muu, jolla on siihen oikeus, on esitutkinnassa tai muutoin syyttäjälle ilmoittanut haluavansa itse esittää haastehakemuksessa tarkoitettua rikoksesta johtuvan yksityisoikeudellisen vaatimuksensa tai jos syyttäjä on ilmoittanut, että hän ei asianomistajan pyynnöstä huolimatta aja asianomistajan vaatimusta, asianomistajalle ja muulle pykälässä tarkoitettulle henkilölle on varattava tilaisuus määrääjässä toimittaa tuomioistuimeen vaatimuksensa ja sen perusteet kirjallisena uhalla, että vaatimus voidaan muuten jättää tutkimatta rikosasian yhteydessä.

Jollei oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 5 ja 6 §:stä muuta johdu, 1 momentissa tarkoitettu kirjallinen vaatimus voidaan tutkia rikosasian yhteydessä vaatimuksen tekijän poissaolosta huolimatta.

11 §

Sen jälkeen kun syyte on nostettu, vastaajaa vastaan voidaan ilman haastetta esittää rikokseen perustuva yksityisoikeudellinen vaatimus, jos tuomioistuin esitettävän selvityksen ja muiden seikkojen perusteella katsoo sen käyvän haitatta päinsä.

4 luku

Laillisesta tuomioistuimesta

1 §

Syyte rikoksesta tutkitaan sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä rikos on tehty. Rikos katsotaan tehdyksi sekä siellä, missä rikollinen teko suoritettiin, että siellä, missä rikoksen seuraus ilmeni, tai jos rikos jäi yritykseksi, missä täytetyn rikoksen seuraus olisi ilmennyt. Jos rikos on tehty useilla, eri tuomiopiireihin kuuluvilla paikkakunnilla, on kunkin paikkakunnan tuomioistuin toimivaltainen.

Jos syytettä nostettaessa ei varmuudella tiedetä, missä rikos on tehty, voidaan syyte tutkia jossakin niistä tuomioistuimista, jonka tuomiopiirissä rikos voidaan otaksua tehdyksi tai jonka tuomiopiirissä syytettävä tavataan.

Syyte rikoksesta voidaan tutkia myös siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä syytettävä asuu tai vakinaisesti oleskelee, jos asian käsittely siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi.

2 §

Syyte Suomen ulkopuolella tehdystä rikoksesta tutkitaan, jollei muualla laissa toisin säädetä, syytettävän asuin-, oleskelu- tai tapaamispaikkakunnan tuomioistuimessa.

3 §

Jos joku on tehnyt useita rikoksia, saadaan syyte kaikista rikoksista tutkia siinä tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen käsittelemään jotakin rikosta koskevan syytteen, jos sillä voidaan nopeuttaa tai helpottaa yhteisen rangaistuksen tuomitsemista ja asian käsittely siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi.

4 §

Syyte rikokseen osallisia vastaan saadaan tutkia siinä tuomioistuimessa, joka on jonkun osallisen osalta toimivaltainen. Jos asia on ollut aikaisemmin vireillä jotakuta osallista vastaan, saadaan samassa tuomioistuimessa syyttää myös muita osallisia.

Milloin jotakuta rikokseen osallista syytetään jonkin muun tuomiopiirin alueella tehdystä eri rikoksesta, saadaan syytteet kaikista rikoksista tutkia tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen käsittelemään syytteen jostakin noista rikoksista, jos kaikkien syytteiden käsitteleminen siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi.

5 §

Eri vastaajien eri rikoksia koskevat syytteet saadaan kaikki tutkia siinä tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen käsittelemään jotakin rikosta koskevan syytteen, jos rikoksilla on yhteyttä keskenään ja kaikkien syytteiden käsitteleminen siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi. Jos asia on ollut aikaisemmin vireillä jotakuta vastaajaa vastaan, saadaan samassa tuomioistuimessa ajaa syytettä myös muita vastaajia vastaan.

6 §

Silloin kun tuomioistuimessa on vireillä rikosasia, jonka yhteydessä nostetaan syyte väärästä ja todistamattomasta ilmiannosta, tuomioistuin voi tutkia myös viimeksi mainitun syytteen.

7 §

Tuomioistuin pysyy toimivaltaisena, vaikka toimivallan perustaneissa olosuhteissa tapahtuu muutos sen jälkeen, kun rikosasia on tullut vireille.

8 §

Tuomioistuin, jossa on vireillä virallisen syyttäjän tekemä rangaistusvaatimus, saa syyttäjän esityksestä erityisten syiden niin vaatiessa siirtää asian toiseen, toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Siirtävän tuomioistuimen asiaan liittyvät päätökset ja muut toimenpiteet ovat voimassa, kunnes se tuomioistuin, johon asia on siirretty, toisin määrää. Asiaa ei kuitenkaan saa siirtää takaisin, jolleivät uudet erityiset syyt sitä vaadi.

Päätökseen, jolla asia on siirretty tai siirtoesitys hylätty, ei saa hakea muutosta.

9 §

Milloin muutoksenhaku rikosasiassa on vireillä hovioikeudessa, saa hovioikeus erityisten syiden niin vaatiessa siirtää asian toiseen hovioikeuteen, jossa samaa henkilöä koskeva rikosasia on vireillä.

Päätökseen, jolla asia on siirretty tai siirtoesitys hylätty, ei saa hakea muutosta.

10 §

Ylempi tuomioistuin saa, katsoessaan että sen tutkittavaksi saatettu rikosasia olisi käsiteltävä uudelleen alemmassa tuomioistuimessa, 3 §:ssä säädetyin edellytyksin siirtää asian sellaiseenkin alempaan tuomioistuimeen, joka ei ole sitä aikaisemmin käsitellyt, jos sen tuomiopiirissä on tehty jokin niistä rikoksista, joista asiassa on kysymys, taikka jos tuossa tuomioistuimessa on vireillä toinen samaa henkilöä koskeva rikosasia. Asiaa ei kuitenkaan saa siirtää, jos siirtämiseen on 11 §:ssä tarkoitettu este.

11 §

Jos syyte jonkun vastaajan tai jonkin rikoksen osalta on, sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään, käsiteltävä välittömästi ylemmässä tuomioistuimessa tai muussa kuin 1 ja 2 §:ssä tarkoitetussa käräjäoikeudessa, ei toinentuomioistuin saa 3-5 §:n nojalla ottaa tuota syytettä tutkittavakseen.

12 §

Mitä 1-11 §:ssä säädetään syytteestä, koskee myös muita rikokseen perustuvia julkisoikeudellisia vaatimuksia.

13 §

Jos joku tuomioistuimen tai muun viranomaisen edessä tai viranomaiselle annetussa kirjoituksessa herjaa tai solvaa virkamiestä hänen virassaan, asia on käsiteltävä siinä tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen tutkimaan sanotun virkamiehen virkarikosta koskevan asian. Jos loukkaus kohdistuu virkamieheen, jonka tekemiä virkarikoksia alioikeus tai hovioikeus ei voi tutkia, asia on käsiteltävä siinä hovioikeudessa, jonka tuomiopiirissä loukkaus on tapahtunut.

14 §

Jos ylempi tuomioistuin havaitsee, että alempi tuomioistuin ei ole toimivaltainen tuomioistuin tutkimaan siinä vireille pantua rikosasiaa, tai vahvistaa alemman tuomioistuimen sanotun sisältöisen päätöksen, ylemmän tuomioistuimen tulee, milloin sitä on muutoksenhakemuksessa tai siihen annetussa vastauksessa pyydetty tai erittäin painavat syyt muutoin niin vaativat, siirtää asia oikeaan alempaan tuomioistuimeen, mikäli se esitetyn aineiston perusteella on mahdollista.

Milloin asia on pantu vireille eri tuomioistuimissa ja lainvoiman saaneilla päätöksillä on katsottu, ettei mikään niistä ole oikea tuomioistuin rikosasiaa tutkimaan, korkeimman oikeuden on, jos jokin näistä tuomioistuimista havaitaan oikeaksi, hakemuksesta poistettava virheellinen päätös ja osoitettava asia asianomaisessa tuomioistuimessa edelleen käsiteltäväksi.

5 luku

Syytteen vireillepanosta

Haastehakemus

1 §

Syyttäjä nostaa syytteen toimittamalla kirjallisen haastehakemuksen käräjäoikeuden kansliaan. Tuomioistuin voi määrätä siinä laajuudessa kuin se katsoo aiheelliseksi, että syyttäjä saa nostaa syytteen antamalla haasteen itse.

Rikosasia tulee vireille, kun haastehakemus saapuu kansliaan tai, jos syyttäjä antaa haasteen, kun haaste annetaan tiedoksi.

2 §

Syyte voidaan nostaa ilman haastetta rikoksista, joista tuomioistuimella on oikeus tuomita rangaistus omasta aloitteestaan.

3 §

Haastehakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) vastaaja;
- 2) asianomistaja;
- 3) syytteenalainen teko, sen tekoaika ja -paikka ja muut tiedot, jotka tarvitaan teon kuvailemiseksi;
- 4) rikos, johon syyttäjä katsoo vastaajan syyllistyneen;
- 5) vaatimus ja lainkohdat, joihin se perustuu;
- 6) asianomistajan vaatimukset, joita syyttäjä 3 luvun 9 §:n nojalla ajaa;
- 7) todisteet, jotka syyttäjä aikoo esittää, sekä mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen;
- 8) syytteen nostamisen edellytyksenä oleva pyyntö taikka sitä koskeva määräys tai suostumus; sekä
- 9) seikat, joihin tuomioistuimen toimivalta perustuu, jollei toimivalta muutoin ilmene haastehakemuksesta.

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot.

Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisen sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot.

Haastehakemuksessa on ilmoitettava vapaudenmenetyisaika, jos vastaaja on ollut yli vuorokauden vapautensa menettäneenä, sekä, onko olemassa 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu syy pääkäsittelyn pitämiseksi kahden viikon kuluessa syytteen vireilletulosta.

Syyttäjän on allekirjoitettava haastehakemus.

4 §

Syyttäjän on toimitettava tuomioistuimelle esitutkintapöytäkirja sekä kirjalliset todisteet, todisteena käytettävät esineet ja muut asian käsittelemistä varten tarpeelliset asiakirjat haastehakemuksen yhteydessä tai viipymättä syytteen nostamisen jälkeen.

Haastehakemuksen täydentäminen

5 §

Jos haastehakemus on puutteellinen, syyttäjää on kehotettava määräajassa korjaamaan puute. Syyttäjälle on samalla ilmoitettava, millä tavalla hakemus on puutteellinen.

Tuomioistuin voi erityisestä syystä pidentää 1 momentissa tarkoitettua määräaikaa.

Asian jättäminen tutkimatta haastetta antamatta

6 §

Tuomioistuimen on heti jätettävä asia tutkimatta, jollei syyttäjä noudata hänelle annettua kehotusta täydentää haastehakemusta ja jos hakemus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi, taikka jos tuomioistuin ei muusta syystä voi ottaa asiaa tutkittavaksi.

Esitutkinnan täydentäminen

7 §

Jos esitutkinnassa on puute, jonka johdosta pääkäsittelyä ei voitaisi toimittaa yhtäjaksoisesti, tuomioistuimen on ilmoitettava puutteesta syyttäjälle ja kehotettava häntä huolehtimaan määräajassa esitutkinnan täydentämisestä.

Tuomioistuimen antama haaste ja asian muu valmistelu

8 §

Jollei asiaa 6 §:ssä säädetyllä tavalla heti jätetä tutkimatta, tuomioistuimen on viipymättä annettava haaste.

Haaste, haastehakemus sekä 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettu vaatimus on annettava tiedoksi vastaajalle siten kuin tiedoksiannosta oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään.

Haastaminen voidaan erityisestä syystä toimittaa myös niin, että vastaajalle annetaan tiedoksi ainoastaan haaste ja ilmoitetaan sen perusteena olevasta haastehakemuksesta 3 §:n 1 momentin 3-5 kohdassa tarkoitettut seikat. Haastehakemus ja 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettu vaatimus on tällöin viipymättä lähetettävä vastaajalle postitse niin hyvissä ajoin, että hänellä on riittävästi aikaa valmistella puolustustaan ennen asian käsittelyä oikeudessa.

9 §

Haasteessa vastaajaa kehoitetaan vastaamaan häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin kirjallisesti tuomioistuimen määräämässä ajassa tai suullisesti istunnossa. Haasteessa vastaajaa kehoitetaan:

- 1) ilmoittamaan kantansa häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin;
- 2) ilmoittamaan kantansa perustelut, jos hän kiistää syytteen tai muut vaatimukset;
- 3) ilmoittamaan todisteet, jotka hän aikoo esittää, ja mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen, jollei vastaajan tunnustuksen tai muiden seikkojen perusteella voida olettaa, ettei todistelua tarvita; ja
- 4) toimittamaan tuomioistuimelle ne kirjalliset todisteet, joihin hän vetoaa.

Kehotusta antaessaan tuomioistuin voi määrätä, mistä kysymyksistä vastaajan on lausuttava.

Vaatimuksiin vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalla tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien yhteystiedot, joita hän aikoo kuulustuttaa.

Tuomioistuin voi erityisestä syystä sallia, että vastaus, joka on kehoitettu toimittamaan kirjallisena, saadaan antaa suullisesti tuomioistuimen kansliassa tai istuntopaikalla.

10 §

Asiassa on toimitettava suullinen valmistelu, jos pääkäsittelyn keskittämisen turvaaminen sitä erityisestä syystä edellyttää.

Tuomioistuin voi kehottaa asianosaista toimittamaan ennen suullisen valmistelun istuntoa tai istuntojen välisenä aikana tuomioistuimeen kirjallisen lausuman, jos tuomioistuin katsoo sen aiheelliseksi. Tällöin tuomioistuimen on määrättävä, mistä kysymyksistä asianosaisen on lausuttava.

Suullisen valmistelun istunnossa asianosainen ei saa lukea eikä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa, suorat viittaukset oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikea ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tueksi.

11 §

Tuomioistuin voi ennen pääkäsittelyä päättää asiantuntijalausunnon hankkimisesta, todistelun vastaanottamisesta, kirjallisen todisteen taikka muun käsittelyä varten tarvittavan asiakirjan esittämisestä, katselmuksen toimittamisesta tai muuhun valmistelevaan toimenpiteeseen ryhtymisestä, jos sellainen toimenpide on tarpeen sen turvaamiseksi, että todisteet ovat yhdellä kertaa saatavilla pääkäsittelyssä.

Jos asianosainen haluaa, että jokin tässä pykälässä tarkoitettusta valmistelevasta toimenpiteestä suoritetaan, hänen on tehtävä siitä esitys tuomioistuimelle.

Asian siirtäminen pääkäsittelyyn

12 §

Asia on viipymättä määrättävä pääkäsittelyyn, kun valmistelu on toimitettu.

Asia on määrättävä suoraan pääkäsittelyyn, jos kirjallisen vastauksen pyytämistä tai suullista valmistelua pidetään tarpeettomana.

13 §

Jos alle 18-vuotias vastaaja on syytteessä rikoksesta, josta syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä on säädetty kuutta kuukautta ankarampi vankeusrangaistus, taikka jos vastaaja on vangittuna, matkustuskiellossa tai virantoimituksesta pidätettynä, pääkäsittely on pidettävä kahden viikon kuluessa rikosasian vireilletulosta. Jos

vangitsemisesta, matkustuskiellosta tai virantoimituksesta pidättämisestä on päätetty syytteen nostamisen jälkeen, määräaika lasketaan siitä, kun sellainen päätös on tehty.

Jos 7 tai 11 §:ssä tarkoitettu toimenpide, syytteiden käsitteleminen yhdessä tai muu tärkeä syy vaatii, 1 momentissa tarkoitettu määräaika voidaan määrätä kahta viikkoa pidemmäksi.

14 §

Pääkäsittely voidaan pitää myös oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen ja sellaisen asian osan käsittelemistä varten, joka voidaan ratkaista erikseen, vaikkei asiaa muilta osin voitaisikaan vielä käsitellä pääkäsittelyssä.

15 §

Syyttäjä ja asianomistaja, jonka vaatimuksia syyttäjä ei aja, ja vastaaja sekä 2 luvun nojalla määrätty oikeudenkäyntiavustaja ja tukihenkilö on kutsuttava istuntoon.

Jos rikoksesta johtuvaa yksityisoikeudellista vaatimusta ajaa muu kuin asianomistaja tai syyttäjä taikka jos rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus kohdistetaan johonkin muuhun kuin rikoksesta syytettyyn, on hänetkin kutsuttava istuntoon.

Kutsun yhteydessä asianosaiselle on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana ja missä istunto pidetään sekä, mikä seuraamus hänelle voi aiheutua siitä, ettei hän saavu istuntoon. Kutsun yhteydessä asianosaiselle on annettava tiedoksi vastapuolen tuomioistuimelle toimittama vastaus, kirjallinen lausuma tai todiste.

16 §

Jos asianosainen tahtoo pääkäsittelyssä esittää todisteen, jota hän ei ole aikaisemmin ilmoittanut, hänen on viipymättä ennen pääkäsittelyä saatettava se tuomioistuimen tietoon ja samalla ilmoitettava, mitä hän haluaa todisteella näyttää toteen.

Syytteen muuttaminen

17 §

Nostettua syytettä ei saa muuttaa. Syyttäjä voi kuitenkin laajentaa samaa vastaajaa koskevan syytteen käsittämään toisen teon, jos tuomioistuin esitettävään selvitykseen ja muihin seikkoihin nähden katsoo sen soveliaaksi.

Syytteen muuttamisena ei pidetä sitä, että syyttäjä rajoittaa syytettään tai ilmoittaa toisen lainkohdan kuin haastehakemuksessa taikka vetoaa uuteen seikkaan syytteen tueksi.

Mitä edellä 1 ja 2 momentissa säädetään syytteestä, koskee myös asianomistajan sen käsittelyn yhteydessä esittämää rangaistusvaatimusta. Kanteen muuttamisesta asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelyssä säädetään 7 luvun 23 §:ssä.

Syytteiden käsitteleminen yhdessä

18 §

Samana vastaajan tekemiä eri rikoksia tai eri vastaajien tekemää samaa rikosta koskevat syytteet käsitellään yhdessä, jollei niiden erikseen käsittelemistä pidetä soveliaampana. Sama koskee myös eri vastaajien tekemiä eri rikoksia, jos syytteiden yhteinen käsittely on eduksi asian selvittämiseksi.

Yhdessä käsiteltäviksi otetut eri syytteet saadaan myöhemmin erottaa, jos se on asian käsittelyn kannalta perusteltua.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään syytteistä, sovelletaan myös oikeushenkilöä vastaan ajettavaan rangaistusvaatimukseen.

Syyttäjän antama haaste

19 §

Jos syyttäjä saa 1 §:n nojalla antaa haasteen itse, on haasteen osalta noudatettava, mitä 3 ja 9 §:ssä säädetään.

Syyttäjä huolehtii antamansa haasteen ja siihen liitettyjen asiakirjojen sekä 15 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen asianosaisten sekä todistelutarkoituksessa kuultavien henkilöiden kutsujen tiedoksiannosta siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään. Tiedoksiannetusta haasteesta ja kutsusta on viipymättä ilmoitettava tuomioistuimelle.

6 luku

Pääkäsittelystä

1 §

Ennen pääkäsittelyn aloittamista tuomioistuimen on selvitettävä, voidaanko asia ottaa lopullisesti käsiteltäväksi. Tarvittaessa päätetään syytteiden erottamisesta 5 luvun 18 §:n mukaisesti niin, että pääkäsittely voidaan toimittaa yhtäjaksoisesti.

2 §

Pääkäsittelyä ei saa aloittaa ja se on peruutettava sekä sille on määrättävä uusi käsittelypäivä, jos:

- 1) syyttäjä on jäänyt pois;
- 2) vastaaja on jäänyt pois, eikä asia ole sellainen, että se voidaan ratkaista tästä huolimatta;
- 3) avustaja, joka vastaajalle on määrätty, ei ole saapuvilla taikka saatavissa heti paikalle eikä vastaajalle saada uutta avustajaa, joka voisi heti ryhtyä häntä avustamaan;
- 4) asianomistaja, jota pitäisi kuulla henkilökohtaisesti, taikka todistaja tai asiantuntija on jäänyt pois;
- 5) asianosainen haluaa esittää uuden tärkeän seikan tai uuden todisteen, johon vastapuolen on saatava tilaisuus perehtyä; tai
- 6) asian ottamiselle lopullisesti käsiteltäväksi on muu este.

3 §

Pääkäsittely saadaan aloittaa 2 §:n 4-6 kohdassa tarkoitetusta esteestä huolimatta, jos on aihetta olettaa, että käsittelyä ei tarvitse lykätä tai, jos se joudutaan lykkäämään, että asiassa ei tarvitse toimittaa 11 §:ssä mainitusta syystä uutta pääkäsittelyä eikä lykkäämisestä aiheudu haittaa asian käsittelylle.

4 §

Pääkäsittelyn peruuttamisesta huolimatta tuomioistuimien voi kuulla todistajaa, asiantuntijaa tai todistelutarkoituksessa asianomistajaa, jos voidaan olettaa, että:

- 1) todistelua ei tarvitse tai voida esittää uudelleen pääkäsittelyssä; tai
- 2) kuultavan saapumisesta pääkäsittelyyn aiheutuu todistelun merkitykseen verrattuna kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa.

Otettaessa vastaan todistelua 1 momentin nojalla asiaa saadaan käsitellä myös muilta osin, jos se todistelun vastaanottamiseksi on erityisen tärkeää.

5 §

Tuomioistuimen tehtävänä on valvoa, että asian käsittelyssä noudatetaan selvyttä ja järjestystä. Tuomioistuin voi myös määrätä, että asian erillinen osa tai oikeudenkäyntiä koskeva kysymys käsitellään erikseen tai että jokin muu poikkeus tehdään 7 §:ssä säädetyistä käsittelyjärjestyksestä.

Tuomioistuimen tulee myös valvoa, että asia tulee asianmukaisesti käsitellyksi eikä asiaan sekoiteta mitään siihen kuulumatonta. Tuomioistuimen tulee kysymyksiin poistaa asianosaisten lausuntojen epäselvyyksiä ja puutteellisuuksia.

Rikosasian asianomistajan on pysyttävä totuudessa, kun hän ilmoittaa ne seikat, joihin hän vetoaa asiassa, lausuu käsityksensä vastapuolen esittämistä seikoista ja vastaa tehtyihin kysymyksiin.

6 §

Pääkäsittely on suullinen. Asianosainen ei saa lukea eikä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa sekä suorat viittaukset oikeuskäytäntöön, oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettynä on vaikeata ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tukemiseksi.

Jos pääkäsittely pidetään, vaikka asianomistaja taikka vastaaja ei ole saapuvilla, tuomioistuimen on tarpeen mukaan asiakirjoista selostettava, mitä poissaoleva asianosainen on asiassa esittänyt.

7 §

Pääkäsittelyssä on seuraavassa järjestyksessä:

- 1) syyttäjän ja asianomistajan esitettävä vaatimuksensa ja lyhyesti niiden perusteet;
- 2) vastaajan ilmoitettava lyhyesti kantansa esitettyihin vaatimuksiin;
- 3) syyttäjän ja asianomistajan tarkemmin perusteltava kantansa;
- 4) vastaajalle varattava tilaisuus lausua vastapuolen perustelujen johdosta;
- 5) kuultava asianomistajaa ja vastaajaa todistelutarkoituksessa sekä otettava vastaan muu todistelu; sekä

6) asianosaisten esitettävä loppulausuntonsa ja siinä tarvittaessa käsityksensä vastaajan syyllisyydestä ja rikoksen seuraamuksesta.

Kuulusteltaessa asianosaista todistelutarkoituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 32 ja 33 §:ssä säädetään todistajan kuulusteleemisesta. Asianosaisen kuulustelu todistelutarkoituksessa on toimitettava ennen kuin muuta suullista todistelua otetaan vastaan siitä kysymyksestä, jota kuulustelu koskee.

8 §

Tuomioistuin voi todistelun turvaamiseksi määrätä, ettei asianomistaja, jolla ei ole asiassa vaatimuksia, saa olla saapuvilla asian käsittelyssä ennen kuin häntä kuullaan asian selvittämiseksi.

9 §

Asia on käsiteltävä pääkäsittelyssä yhtäjaksoisesti.

Jos pääkäsittelyä ei voida toimittaa yhden päivän kuluessa, istunto saadaan keskeyttää. Istuntoa on jatkettava, mikäli mahdollista perättäisinä päivinä. Jos tämä ei ole mahdollista, asiaa on käsiteltävä vähintään kolmena arkipäivänä viikossa, jollei käsittelyä 10 §:n nojalla lykätä.

Laajassa tai vaikeassa asiassa pääkäsittely voidaan keskeyttää enintään kolmeksi arkipäiväksi sen vuoksi, että asianosaiset voivat valmistautua 7 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetun suullisen loppulausunnon esittämistä varten.

10 §

Aloitettu pääkäsittely voidaan lykätä vain, jos:

- 1) se on aloitettu 3 §:n nojalla;
- 2) tuomioistuimen tietoon on tullut uusi tärkeä todiste, joka voidaan ottaa vastaan vasta myöhemmin; tai
- 3) lykkääminen ennalta arvaamattoman seikan johdosta tai muusta tärkeästä syystä on välttämätöntä.

Pääkäsittelyä on jatkettava lykkäyksen jälkeen niin pian kuin mahdollista. Jos vastaaja on vangittuna, matkustuskiellossa tai virantoimituksesta pidätettynä eikä lykkäys johdu vastaajan mielentilan tutkimisesta, käsittelyä on jatkettava viimeistään 14 päivän

kuluessa käsittelyn lykkäämisestä tai siitä, kun lykkäämisen jälkeen on päätetty vangitseminen, matkustuskiellosta tai virantoimituksesta pidättämisestä.

Kun pääkäsittely lykätään, samalla on määrättävä, milloin asian käsittelyä jatketaan, sekä ilmoitettava asianosaiselle, mikä seuraamus voi aiheutua siitä, että asianosainen ei saavu käsittelyyn. Jos pääkäsittelyä lykättäessä ei tiedetä jatkokäsittelyn ajankohtaa, tuomioistuimen on aikanaan ilmoitettava siitä asianosaisille ja kutsuttava käsittelyyn ne asianosaiset, joiden läsnäolo on tarpeen.

11 §

Asiassa on toimitettava uusi pääkäsittely, jos tuomioistuimeen sen päätösvaltaisuuden puutteellisuuden vuoksi joudutaan kesken pääkäsittelyä ottamaan uusi jäsen. Uusi pääkäsittely on toimitettava myös silloin, kun asia on yhden tai useamman kerran ollut lykättynä yhteensä yli 14 päivää.

Vaikka pääkäsittely olisi ollut lykättynä yli 14 päivää, asiassa ei kuitenkaan tarvitse toimittaa uutta pääkäsittelyä, jos sitä asian laadun perusteella pidetään erityisestä syystä tarpeettomana ja jos pääkäsittelyn yhtäjaksoisuuden voidaan käsittelyn lykkäämisestä ja keskeyttämisestä huolimatta katsoa toteutuvan. Uusi pääkäsittely on kuitenkin pidettävä aina, kun pääkäsittely on ollut lykättynä yhteensä yli 45 päivää.

Jos pääkäsittely on ollut lykättynä vastaajan mielentilan tutkimista varten, uutta pääkäsittelyä ei tarvitse toimittaa, vaikka käsittely on ollut lykättynä pidemmän ajan kuin 2 momentissa säädetään.

12 §

Uudessa pääkäsittelyssä asia on käsiteltävä uudelleen. Aikaisemmin vastaanotettu todistelu on otettava vastaan uudelleen siltä osin kuin sillä on merkitystä asiassa eikä estettä sen vastaanottamiselle ole. Muussa tapauksessa todistelusta on otettava tarpeellinen selko aikaisemman pääkäsittelyn oikeudenkäyntiaineistosta.

13 §

Jos tuomioistuin pääkäsittelyn päättämisen jälkeen havaitsee välttämättömäksi, että asian käsittelyä on ennen asian ratkaisemista täydennettävä jonkin yksittäisen kysymyksen osalta, ja jos kysymys, jota käsittelyn täydentäminen koskee, on yksinkertainen tai vähäinen, tuomioistuin voi täydentää käsittelyä pyytämällä asianosaisilta kysymyksestä kirjallisen lausuman. Muussa tapauksessa käsittelyä voidaan täydentää siten, että pääkäsittelyä jatketaan tai asiassa toimitetaan uusi pääkäsittely.

7 luku

Asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelystä

Haastehakemus

1 §

Asianomistaja nostaa syytteen toimittamalla kirjallisen haastehakemuksen käräjäoikeuden kansliaan.

Rikosasia tulee vireille, kun haastehakemus saapuu kansliaan.

Vastaaja voi ilman haastetta nostaa asianomistajaa vastaan syytteen väärästä ja todistamattomasta ilmiannosta.

2 §

Haastehakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) vastaaja;
- 2) syytteenalainen teko, sen tekoaika ja -paikka ja muut tiedot, jotka tarvitaan teon kuvaamiseksi;
- 3) rikos, johon asianomistaja katsoo vastaajan syyllistyneen;
- 4) rangaistusvaatimus ja lainkohdat, joihin se perustuu;
- 5) muut vaatimukset, jotka asianomistaja esittää, ja vaatimusten perusteet;
- 6) selvitys siitä, että syyttäjä on päättänyt olla nostamatta syytettä rikoksen johdosta;
- 7) todisteet, jotka asianomistaja aikoo esittää, ja se, mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen; sekä
- 8) seikat, joihin tuomioistuimen toimivalta perustuu, jollei toimivalta muutoin ilmene haastehakemuksessa esitetystä.

Haastehakemuksessa on lisäksi ilmoitettava tuomioistuimen ja asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot. Tuomioistuimelle on myös soveltuvalla tavalla ilmoitettava asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot.

Haastehakemus on asianomistajan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

3 §

Haastehakemukseen on liitettävä ne kirjalliset todisteet, joihin asianomistaja vetoaa, ja esitutkintapöytäkirja, jos asiassa on toimitettu esitutkinta.

Haastehakemuksen täydentäminen

4 §

Jos haastehakemus on puutteellinen, asianomistajaa on kehotettava määräajassa korjaamaan puute, jos korjaaminen on valmistelun jatkamiseksi tarpeellinen. Asianomistajalle on samalla ilmoitettava, millä tavalla hakemus on puutteellinen, ja että kanne voidaan jättää tutkimatta tai hylätä, jos asianomistaja ei noudata kehotusta.

Tuomioistuin voi erityisestä syystä pidentää 1 momentissa tarkoitettua määräaika.

Kanteen tutkimatta jättäminen ja asian ratkaiseminen haastetta antamatta

5 §

Tuomioistuimen on heti jätettävä kanne tutkimatta, jollei asianomistaja noudata hänelle annettua 4 §:ssä tarkoitettua kehotusta ja jos hakemus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi, taikka jos tuomioistuin ei muusta syystä voi ottaa asiaa tutkittavaksi.

Tuomioistuimen on haastetta antamatta heti hylättävä kanne tuomiolla, jos asianomistajan vaatimus on selvästi perusteeton.

Haaste ja asian muu valmistelu

6 §

Jollei kannetta ole 5 §:n mukaisesti jätetty tutkimatta tai hylätty, tuomioistuimen on viipymättä annettava haaste.

Haaste, haastehakemus ja siihen liitetyt asiakirjat on annettava vastaajalle tiedoksi siten kuin tiedoksiannosta oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään.

7 §

Haasteessa vastaajaa kehoitetaan vastaamaan häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin kirjallisesti tuomioistuimen määräämässä ajassa tai suullisesti istunnossa. Haasteessa vastaajaa kehoitetaan:

- 1) ilmoittamaan kantansa häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin;
- 2) ilmoittamaan kantansa perustelut, jos hän kiistää syytteen tai muut vaatimukset;
- 3) ilmoittamaan todisteet, jotka hän aikoo esittää, ja mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen, jollei vastaajan tunnustuksen tai muiden seikkojen perusteella voida olettaa, ettei todistelua tarvita; ja
- 4) toimittamaan tuomioistuimelle ne kirjalliset todisteet, joihin hän vetoaa.

Kehotusta antaessaan tuomioistuin voi määrätä, mistä kysymyksistä vastaajan on lausuttava.

Vaatimuksiin vastatessaan vastaajan on lisäksi soveltuvalla tavalla ilmoitettava tuomioistuimelle niiden todistajien yhteystiedot, joita hän aikoo kuulustuttaa.

Tuomioistuin voi erityisestä syystä sallia, että vastaus, joka on kehoitettu toimittamaan kirjallisena, saadaan antaa suullisesti tuomioistuimen kansliassa tai istuntopaikalla.

8 §

Haasteessa on ilmoitettava, että kirjallinen vastaus on toimitettava tuomioistuimen kansliaan tuomioistuimen määräämässä ajassa haasteen tiedoksiannosta. Ennen määräajan umpeen kulumista tehdystä pyynnöstä asetettua määräaikaa voidaan erityisestä syystä pidentää.

Jos vastaajaa kehoitetaan vastaamaan suullisesti, tuomioistuimen on kutsuttava kantaja sekä haastamisen yhteydessä vastaaja istuntoon. Samalla on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään.

9 §

Jos käsittelyä 6 §:n 1 momentin mukaisesti jatketaan, asiassa on toimitettava valmistelu, jollei sitä toimitetun esitutinnan johdosta tai muusta erityisestä syystä pidetä tarpeettomana.

Valmistelussa on selvitettävä:

- 1) asianomistajan vaatimukset ja niiden perusteet;
- 2) vastaajan kanta vaatimuksiin ja niiden perusteisiin;
- 3) mitä todisteita asiassa tullaan esittämään ja mitä kullakin todisteella halutaan näyttää toteen; sekä
- 4) tarvitaanko asiassa lisäselvitystä tai muita valmistelevia toimenpiteitä ennen pääkäsittelyä.

10 §

Kun 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun kirjallisen vastauksen antamiselle määrätty aika on kulunut umpeen tai kun vastaus on saapunut tuomioistuimeen, valmistelua on jatkettava viipymättä suullisesti istunnossa, jos tuomioistuin katsoo, että asia ei ole riittävästi valmisteltu pääkäsittelyssä käsiteltäväksi.

Tuomioistuin voi kehottaa asianosaista toimittamaan ennen suullisen valmistelun istuntoa tai istuntojen välisenä aikana tuomioistuimeen kirjallisen lausuman, jos tuomioistuin katsoo sen aiheelliseksi. Tällöin tuomioistuimen on määrättävä, mistä kysymyksistä asianosaisen on lausuttava.

Valmistelua koskevat yleiset säännökset

11 §

Tuomioistuimen on toimitettava valmistelu siten, että asia voidaan käsitellä pääkäsittelyssä yhtäjaksoisesti.

12 §

Suullinen valmistelu on pyrittävä saattamaan loppuun viivytyksettä, mikäli mahdollista yhdessä istunnossa.

Tuomioistuimen on tarvittaessa varattava asianosaisille tilaisuus lausua käsityksensä siitä, miten asian valmistelu tulisi järjestää.

Asianosaisen on ennen käsittelyä perehdyttävä asiaan niin hyvin, ettei uutta suullisen valmistelun istuntoa tarvitse hänen laiminlyöntinsä vuoksi pitää.

13 §

Tuomioistuin voi määrätä, että jokin asian erillinen osa tai oikeudenkäyntiä koskeva kysymys valmistellaan erikseen.

14 §

Valmistelun istunnossa asia käsitellään suullisesti. Istunnossa asianosainen ei saa lukea eikä antaa tuomioistuimelle kirjallista lausumaa taikka muutoinkaan esittää asiaa kirjallisesti.

Asianosainen saa kuitenkin lukea asiakirjasta vaatimuksensa, suorat viittaukset oikeuskäytäntöön ja oikeuskirjallisuuteen sekä sellaisiin useita teknisiä ja numerotietoja sisältäviin asiakirjoihin, joita pelkästään suullisesti esitettyinä on vaikea ymmärtää. Lisäksi hän saa käyttää kirjallista muistiinpanoa muistinsa tueksi.

15 §

Tuomioistuimen on ennen valmistelun päättämistä tehtävä yhteenveto asianosaisten vaatimuksista ja niiden perusteista, jos se on asian käsittelyn kannalta tarkoituksenmukaista. Asianosaisille on varattava tilaisuus lausua käsityksensä yhteenvedosta.

16 §

Tuomioistuin voi ennen pääkäsittelyä päättää asiantuntijalausunnon hankkimisesta, todistelun vastaanottamisesta pääkäsittelyn ulkopuolella, kirjallisen todisteen taikka muun käsittelyä varten tarvittavan asiakirjan esittämisestä, katselmuksen toimittamisesta tai muuhun valmistelevaan toimenpiteeseen ryhtymisestä, jos sellainen toimenpide on tarpeen sen turvaamiseksi, että todisteet ovat yhdellä kertaa saatavilla pääkäsittelyssä.

Jos asianosainen haluaa, että jokin tässä pykälässä tarkoitettu valmistelevasta toimenpiteestä suoritetaan, hänen on tehtävä siitä esitys tuomioistuimelle.

17 §

Valmistelussa voidaan tehdä päätös kanteen jättämisestä tutkimatta tai, jos asianomistajan vaatimus on selvästi perusteeton, sen hylkäämisestä.

Asian siirtäminen pääkäsittelyyn

18 §

Kun valmistelussa on selvitetty 9 §:ssä tarkoitetut seikat tai kun sitä ei muusta syystä enää ole tarkoituksenmukaista jatkaa, tuomioistuimen on todettava valmistelu päättyneeksi ja siirrettävä asia pääkäsitteilyyn.

Tuomioistuimen on, soveltaen mitä 5 luvun 13 §:ssä säädetään, määrättävä pääkäsitteilyn ajankohta ja kutsuttava asianosaiset pääkäsitteilyyn siten kuin oikeudenkäymiskaaren 11 luvussa säädetään. Asianosaisille on varattava tilaisuus lausua pääkäsitteilyn ajankohdasta, jos se käy haitatta päinsä.

Kutsun yhteydessä asianosaisille on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä pääkäsitteily pidetään.

Kutsun yhteydessä asianosaiselle on annettava tiedoksi vastapuolen vastaus tai kirjallinen lausuma.

19 §

Kun asianomistaja kutsutaan istuntoon, hänelle on ilmoitettava, että hänet voidaan vastaajan vaatimuksesta määrätä menettämään syyteoikeutensa, jos hän jää pois. Jos asianomistajan on saavuttava henkilökohtaisesti, kutsussa on mainittava tästä.

20 §

Jos asianosainen tahtoo pääkäsitteilyssä esittää todisteen, jota hän ei ole aikaisemmin ilmoittanut, hänen on viipymättä ennen pääkäsitteilyä saatettava se tuomioistuimen tietoon. Samalla asianosaisen on ilmoitettava, mitä hän haluaa todisteella näyttää toteen, ja syy siihen, minkä vuoksi hän ei ole aikaisemmin ilmoittanut todistetta.

21 §

Sellaisen kysymyksen käsitteilyä varten, joka saadaan ratkaista erikseen, voidaan määrätä pääkäsitteily, vaikka valmistelu ei muilta osin ole päättynyt. Samoin voidaan menetellä myös oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen osalta.

Pääkäsitteily

22 §

Asianomistajan yksin ajaman rikosasian pääkäsitteilyssä noudatetaan soveltuvin osin 6 luvun pääkäsitteilyä koskevia säännöksiä, jollei 8 luvun 7 ja 8 §:stä muuta johdu.

Kanteen muuttaminen

23 §

Kannetta ei saa oikeudenkäynnin aikana muuttaa. Asianomistajalla on kuitenkin oikeus:

- 1) laajentaa samaa vastaajaa koskeva syyte käsittämään toisen teon, jos tuomioistuin esitettävään selvitykseen ja muihin seikkoihin nähden katsoo sen soveliaaksi;
- 2) vaatia muuta kuin kanteessa tarkoitettua suoritusta, milloin vaatimus perustuu oikeudenkäynnin aikana tapahtuneeseen olosuhteiden muutokseen tai vasta silloin asianomistajan tietoon tulleeseen seikkaan; tai
- 3) vaatia korkoa tai tehdä muu sivuvaatimus taikka uusikin vaatimus, jos se johtuu olennaisesti samasta perusteesta.

Kanteen muuttamiseksi ei katsota sitä, että asianomistaja rajoittaa syytettään tai ilmoittaa toisen lainkohdan kuin kanteessa taikka vetoaa uuteen seikkaan kanteen tueksi.

8 luku

Asianosaisista

Asianosaisen läsnäolo

1 §

Asianosainen määrätään saapumaan käräjäoikeudessa pidettävään pääkäsittelyyn henkilökohtaisesti sakon uhalla, jollei katsota, ettei hänen henkilökohtainen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ole tarpeen.

Käräjäoikeuden suullisen valmistelun istuntoon asianosainen määrätään saapumaan henkilökohtaisesti sakon uhalla, jos hänen henkilökohtaisen läsnäolonsa katsotaan edistävän asian valmistelua.

Hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa toimitettavaan suulliseen käsittelyyn asianosainen määrätään saapumaan henkilökohtaisesti sakon uhalla, jos se katsotaan asian selvittämiseksi tarpeelliseksi.

Jos asia voidaan ratkaista vastaajan poissaolosta huolimatta, siitä on kutsussa ilmoitettava. Samoin on ilmoitettava, onko vastaajan saavuttava henkilökohtaisesti.

2 §

Edellä 1 §:ssä säädetty koskee soveltuvin osin asianomistajaa silloinkin, kun hän ei esiinny asianosaisena, sekä hänen ja asianosaisen laillista edustajaa.

Jos asianosaisella on useita edustajia, tuomioistuimella on valta määrätä, kenen tai keiden heistä on saavuttava henkilökohtaisesti. Tuomioistuin voi myös määrätä, että vajaavaltaisen, jolla ei ole oikeutta itse käyttää puhevaltaa, on saavuttava henkilökohtaisesti asiassa kuultavaksi.

3 §

Vangitun vastaajan on oltava henkilökohtaisesti tuomioistuimessa saapuvilla käsiteltäessä sitä rikosta koskevaa asiaa, jonka johdosta hänet on vangittu.

Asianosaisen poissaolo virallisen syyttäjän ajamassa rikosasiassa

4 §

Jos asianomistaja tai hänen laillinen edustajansa ei noudata hänelle annettua määräystä saapua henkilökohtaisesti sakon uhalla tuomioistuimeen, tuomioistuimen on, jos se edelleen pitää asianomistajan henkilökohtaista läsnäoloa välttämättömänä, tuomittava hänet asetettuun uhkasakkoon ja asetettava korkeampi uhkasakko tai määrättävä hänet tai hänen laillinen edustajansa tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon.

5 §

Jos vastaaja ei noudata hänelle annettua määräystä saapua sakon uhalla tuomioistuimeen, tuomioistuimen on, jos se edelleen pitää vastaajan läsnäoloa välttämättömänä, tuomittava hänet asetettuun uhkasakkoon ja asetettava korkeampi uhkasakko tai määrättävä hänet tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon.

Jos vastaajan on saavuttava henkilökohtaisesti tuomioistuimeen ja hänen käyttäytymisensä perusteella on aihetta olettaa, ettei hän noudata määräystä, tuomioistuin voi määrätä hänet tuotavaksi istuntoon.

6 §

Jos suulliseen valmisteluun sakon uhalla saapumaan kehotettu tai tuotavaksi määrätty asianosainen tai hänen laillinen edustajansa jää pois tai häntä ei saada tuoduksi, saadaan istunto tämän estämättä pitää, jos se edistää asian valmistelua.

Asianosaisen poissaolo asianomistajan yksin ajamassa rikosasiassa

7 §

Jos molemmat asianosaiset ovat poissa tuomioistuimen istunnosta asianomistajan yksin ajamassa rikosasiassa, asia jätetään sillensä.

8 §

Jos asianomistaja jää pois yksin ajamansa rikosasian istunnosta, tuomioistuin voi vastaajan vaatimuksesta päättää, että asianomistaja menettää syyteoikeutensa, jos asianomistaja on sellaisella uhalla kutsuttu istuntoon. Jos vastaaja ei esitä sellaista vaatimusta, asia jätetään sillensä.

Jos vastaaja ei noudata hänelle annettua määräystä saapua sakon uhalla tuomioistuimeen, tuomioistuimen on, jos se edelleen pitää vastaajan läsnäoloa välttämättömänä, tuomittava hänet asetettuun uhkasakkoon ja asetettava korkeampi uhkasakko tai määrättävä hänet tuotavaksi samaan tai myöhempään istuntoon.

9 §

Jos asianomistaja on 8 §:n nojalla menettänyt syyteoikeutensa, mutta hänellä on ollut laillinen este, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, asianomistajalla on oikeus saattaa asia saman hakemuksen nojalla käsiteltäväksi ilmoittamalla siitä tuomioistuimelle 30 päivän kuluessa siitä, kun hänet on määrätty menettämään syyteoikeutensa. Jos asianomistaja ei näytä toteen laillista estettä, asiaa ei oteta tutkittavaksi.

10 §

Jos suulliseen valmisteluun sakon uhalla saapumaan kehotettu tai tuotavaksi määrätty vastaaja jää pois tai häntä ei saada tuoduksi, saadaan istunto tämän estämättä pitää, jos se edistää asian valmistelua.

Rikosasian tutkiminen ja ratkaiseminen vastaajan poissaolosta huolimatta

11 §

Asia voidaan tutkia ja ratkaista vastaajan poissaolosta huolimatta, jos hänen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen ja jos hänet on sellaisella uhalla kutsuttu tuomioistuimeen. Tällöin voidaan rangaistukseksi tuomita sakkorangaistus tai enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistus.

Jos vastaaja on 1 momentin nojalla tuomittu rangaistukseen, mutta hänellä on ollut laillinen este, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, vastaajalla on oikeus saattaa asia käsiteltäväksi uudelleen ilmoittamalla siitä tuomioistuimelle 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on todisteellisesti saanut tiedon tuomitusta rangaistuksesta. Jos vastaaja ei näytä toteen laillista estettä, asiaa ei oteta tutkittavaksi.

Vastaajan poissaolo ei estä syytteen hylkäämistä.

12 §

Asia voidaan tutkia ja ratkaista vastaajan suostumuksella hänen poissaolostaan huolimatta, jos hänet on sellaisella uhalla kutsuttu tuomioistuimeen ja jos hänen läsnäolonsa asian selvittämiseksi ei ole tarpeen. Rangaistukseksi ei tällöin voida tuomita kuutta kuukautta ankarampaa vankeusrangaistusta.

13 §

Jollei 11 tai 12 §:stä muuta johdu, vastaajaa ei voida tuomita vankeusrangaistukseen, ellei häntä ole henkilökohtaisesti kuultu pääkäsittelyssä.

Täydentäviä säännöksiä

14 §

Mitä tässä luvussa säädetään poissaolosta istunnosta, sovelletaan myös silloin, kun asianosainen luvatta poistuu kesken käsittelyn.

15 §

Asianosaisten tai jommankumman asianosaisen laiminlyönti noudattaa tuomioistuimen kehotusta antaa kirjallinen lausuma oikeudenkäyntiä koskevasta kysymyksestä tai poissaolo sellaisesta tuomioistuimen istunnosta, joka pidetään ainoastaan tällaisen kysymyksen käsittelyä varten, ei kuitenkaan estä oikeudenkäyntiä koskevan kysymyksen ratkaisemista.

9 luku

Oikeudenkäyntikuluista

1 §

Jos vastaaja tuomitaan rangaistukseen tai muuhun rikosoikeudelliseen seuraamukseen, hän on velvollinen suorittamaan valtiolle valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetun lain (666/1972) nojalla maksettaviksi määrätyt korvaukset sekä muut todistelusta ja oikeuslääkeopillisista tutkimuksista esitutinnan tai oikeudenkäynnin aikana aiheutuneet erityiset kustannukset, jos nämä ovat olleet tarpeen asian selvittämiseksi.

Milloin vastaajan velvoittaminen suorittamaan 1 momentissa tarkoitettu korvaus olisi hänen rikoksensa laatuun tai henkilökohtaisiin ja taloudellisiin oloihinsa nähden taikka muusta syystä kohtuutonta, korvausta on alennettava tai jätettävä se kokonaan tuomitsematta.

Asetuksella voidaan säätää, ettei vastaajaa ole velvoitettava suorittamaan valtiolle sellaista 1 momentissa tarkoitettua korvausta, joka alittaa asetuksessa säädetyn määrän.

2 §

Jos vastaaja on jäänyt pois tuomioistuimesta tai jättänyt noudattamatta tuomioistuimen antamia määräyksiä taikka muuten velvollisuuden vastaisella menettelyllään tahallisesti tai huolimattomuudesta pitkittänyt käsittelyä ja siten aiheuttanut valtiolle 1 §:ssä tarkoitettuja kustannuksia taikka kustannuksia toiselle asianosaiselle, hän on velvollinen korvaamaan ne riippumatta siitä, kuinka oikeudenkäyntikulut muutoin on korvattava.

3 §

Vastaajan edustaja, asiamies tai avustaja, joka 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla tahallisesti tai huolimattomuudesta on aiheuttanut valtiolle tai toiselle asianosaiselle tässä luvussa tarkoitettuja oikeudenkäyntikuluja, voidaan velvoittaa, sen jälkeen kun hänelle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi, yhteisvastuullisesti vastaajan kanssa korvaamaan kyseiset kulut.

4 §

Jos vastaajat tuomitaan osallisuudesta samaan rikokseen tai rikoksista, jotka ovat yhteydessä toisiinsa, he vastaavat oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta yhteisvastuullisesti.

Sellaiseen asian osaan liittyvät kustannukset, joka koskee ainoastaan jotakin 1 momentissa tarkoitetuista vastaajista, taikka kustannukset, jotka joku vastaajista on aiheuttanut 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla, tämän on korvattava yksin.

5 §

Tuomioistuimen on, jos joku yhteisvastuullisista korvausvelvollisista sitä vaatii, määrättävä, kuinka kulut heidän välillään on jaettava vai onko jonkun heistä korvattava kaikki kulut.

6 §

Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva vaatimus on tehtävä ennen käsittelyn päättymistä. Lisäksi on ilmoitettava, mistä kustannukset koostuvat.

7 §

Jos oikeudenkäyntikulujen korvaamista on vaadittu, tuomioistuimen on korvausvelvollisuutta ratkaistessaan otettava huomioon 1-4 §:n säännökset, jollei asianosaisen vaatimuksesta tai myöntämisestä muuta johdu.

8 §

Oikeudenkäyntikuluista asianomistajan yksin ajamassa rikosasiassa on soveltuvin osin voimassa, mitä riita-asioista säädetään.

Virallisen syyttäjän syytteeseen yhtyneen asianomistajan velvollisuudesta korvata oikeudenkäyntikulut ja hänen oikeudestaan korvaukseen sellaisista kuluista on soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 12 §:ssä säädetään väliintulijasta. Virallisen syyttäjän syytteeseen yhtyneen asianomistajan edustajan, asiamiehen tai avustajan velvoittamisesta korvaamaan kulut yhteisvastuullisesti asianomistajan kanssa sovelletaan soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 6 §:ssä säädetään.

Jos asianomistaja perättömällä ilmiannolla tai muutoin tahallaan on aiheuttanut syytteen nostamisen, voidaan hänet velvoittaa korvaamaan valtiolle osittain tai kokonaan 1 §:n 1 momentissa tarkoitetut kustannukset.

9 §

Mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n 2 momentissa, 12 ja 13 §:ssä, 14 §:n 2 momentissa sekä 15 ja 16 §:ssä säädetään riita-asioiden osalta, on soveltuvilta kohdin voimassa myös rikosasioissa.

10 §

Virallisella syyttäjällä on oikeus valtion puolesta hakea muutosta tämän luvun 1-4 §:n ja 8 §:n 3 momentin nojalla tehtyihin ratkaisuihin silloinkin, kun hän ei ole toiminut syyttäjänä.

11 §

Jos virallisen syyttäjän ajaman rikosasian yhteydessä käsitellään asianomistajan kannetta asianosaista vastaan, jolle ei ole vaadittu rangaistusta tai muuta rikosoikeudellista seuraamusta, tai muu kuin asianomistaja esittää yksityisoikeudellisia vaatimuksia syytettyä vastaan, on näiltä osin aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen osalta noudatettava riita-asioista voimassa olevia säännöksiä.

10 luku

Äänestämistä

1 §

Rikosasiassa äänestetään erikseen seuraavassa järjestyksessä:

- 1) onko syyte hylättävä vai hyväksyttävä ja kuinka syytteessä tarkoitettu teko on rikosoikeudellisesti arvioitava;
- 2) onko syylliseksi todettu tuomittava vai jätettävä tuomitsematta rangaistukseen;
- 3) onko tuomioistuimen rikoslain 7 luvun 6 §:n nojalla määrättävä, että aikaisempi rangaistus koskee myös nyt käsiteltävää rikosta;
- 4) minkälajinen ja minkäsuuruinen seuraamus on tuomittava; sekä
- 5) muista seuraamusta koskevista kysymyksistä.

2 §

Äänestyksessä voittaa se mielipide, jota enemmistö on kannattanut. Jos äänet menevät tasan, voittaa vastaajalle lievempi mielipide.

3 §

Jos äänestyksessä on kannatettu useampaa kuin kahta mielipidettä eikä minkään kannalla ole 2 §:ssä tarkoitettua määrää jäseniä, tulee vastaajalle epäedullisimman mielipiteen puolesta annetut äänet yhdistää sitä lähinnä olevan mielipiteen puolesta annettuihin ääniin. Tarvittaessa jatketaan vastaavalla tavalla, kunnes löytyy mielipide, jonka mukaisesti asia on 2 §:n mukaan ratkaistava.

4 §

Tuomioistuimen jäsenen on lausuttava jokaisesta ratkaistavasta kysymyksestä.

5 §

Oikeudenkäyntiä koskevasta kysymyksestä on äänestettävä erikseen. Tällöin noudatetaan, mitä äänestämistä riita-asioissa säädetään.

Jos oikeudenkäyntiä koskeva kysymys tarkoittaa pakkokeinoa, tällöin noudatetaan, mitä äänestämistä rikosasioissa säädetään.

6 §

Yksityisoikeudellisesta vaatimuksesta äänestettäessä noudatetaan riita-asioiden äänestysäännöksiä.

11 luku

Tuomioistuimen ratkaisusta

1 §

Pääasian ratkaisu rikosasiassa on tuomio. Tuomioistuimen muu ratkaisu on päätös.

2 §

Tuomiossa saadaan ottaa huomioon vain se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty pääkäsittelyssä. Jos asiassa on toimitettu uusi pääkäsittely, saadaan tuomiossa ottaa huomioon vain se, mitä on esitetty tässä käsittelyssä. Tuomiossa saadaan kuitenkin ottaa huomioon myös se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty pääkäsittelyä 6 luvun 13 §:n nojalla täydennettäessä.

Jos syyte pääkäsittelyä toimittamatta jätetään tutkimatta tai hylätään, tuomiossa tai päätöksessä saadaan ottaa huomioon kaikki, mitä haastehakemuksessa, kirjallisessa vastauksessa ja lausumassa sekä muutoin on esitetty.

3 §

Tuomioistuin saa tuomita vain siitä teosta, josta rangaistusta on vaadittu tai josta tuomioistuin voi omasta aloitteestaan lain mukaan määrätä rangaistuksen. Tuomioistuin ei ole sidottu rikosnimikkeeseen eikä lainkohtaan, jonka nojalla rangaistusta on vaadittu.

4 §

Tuomio on perusteltava. Perusteluista on ilmentävä, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu. Perusteluissa on myös selostettava, millä perusteella riitainen seikka on tullut näytetyksi tai jäänyt näyttämättä.

Tuomio rikosasiassa on joko syylliseksi tuomitseva tai vapauttava.

5 §

Jos samassa oikeudenkäynnissä käsitellään useampia syytteitä, tuomioistuin voi ratkaista niistä jonkin erikseen, vaikka muiden syytteiden käsittely vielä jatkuu. Samaa vastaajaa koskevat syytteet voidaan kuitenkin ratkaista erikseen vain, jos se on asian käsittelyn kannalta perusteltua.

Vaatimusta oikeushenkilön tuomitsemisesta yhteisösakkoon ei ilman erityistä syytä saa ratkaista ennen kuin vaatimuksen perustana olevaa rikosta koskeva syyte on ratkaistu.

6 §

Käräjäoikeuden tuomio laaditaan erilliseksi asiakirjaksi. Siinä on oltava:

- 1) tuomioistuimen nimi sekä tuomion antamispäivä;
- 2) asianosaisten nimet;
- 3) selostus asianosaisten vaatimuksista ja vastauksista perusteineen;
- 4) luettelo todistelutarkoituksessa kuulluista henkilöistä ja muista esitetyistä todisteista;
- 5) tuomiolauselma;
- 6) tuomion perustelut;
- 7) sovelletut lainkohdat ja oikeusohjeet; sekä
- 8) asian ratkaisemiseen osallistuneiden jäsenten nimet ja ilmoitus siitä, onko tuomiosta äänestetty. Jos tuomiosta on äänestetty, tuomioon on liitettävä eri mieltä olleiden jäsenten mielipiteet.

Tuomioon sisältyvä selostus saadaan kokonaan tai osittain korvata liittämällä tuomioon jäljennös haastehakemuksesta tai vastauksesta taikka muusta asiakirjasta, jos tuomion selvyys ei siitä vaarannu.

7 §

Päätösneuvottelu on pidettävä heti pääkäsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana päivänä. Päätösneuvottelun päätyttyä asiassa on julistettava tuomio. Tuomiota julistettaessa on kuitenkin ilmoitettava vain tuomion perustelut ja tuomiolauselma, jollei tuomion julistaminen kokonaisuudessaan ole tarpeen. Jos tuomiosta on äänestetty, siitä on ilmoitettava tuomion julistamisen yhteydessä.

Jos laajassa tai vaikeassa asiassa tuomioistuimen jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, tuomio saadaan antaa tuomioistuimen kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos tuomiota ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista. Käsittelyn päättyessä saapuvilla oleville asianosaisille on ilmoitettava tuomion antamispäivä.

Kun syyte jätetään tutkimatta tai hylätään pääkäsittelyä toimittamatta, päätös tai tuomio annetaan viivytyksettä tuomioistuimen kansliassa. Tuomioistuimen on tällöin ilmoitettava asianosaisille kirjallisesti tuomion antamispäivä hyvissä ajoin ennen tuomion antamista.

8 §

Käräjäoikeuden tuomion allekirjoittaa puheenjohtaja.

Käräjäoikeuden tuomiot kootaan niiden antamisen mukaisessa järjestyksessä erilliseksi tuomiokirjaksi.

9 §

Tuomioistuimen on korjattava tuomiossa oleva kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin rinnastettava selvä virhe. Virheen voi korjata myös tuomioistuimen puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan sen lainoppinut jäsen. Ennen virheen korjaamista on asianosaisille tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi tehtävästä korjauksesta.

Korjaus on merkittävä tuomioon sekä asianosaiselle annettuun tuomion jäljennökseen. Jos asianosaiselle annettua jäljennöstä ei saada korjatuksi, asianosaiselle on lähetettävä korjatun tuomion jäljennös. Jos asiassa on haettu muutosta, tehdystä korjauksesta on ilmoitettava muutoksenhakutuomioistuimelle.

Asianosaisella on oikeus kannella virheen korjaamisesta 30 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut korjaamisesta tiedon.

10 §

Jos tuomiossa on jäänyt lausumatta yksityisoikeudellisesta vaatimuksesta, josta olisi tullut lausua tuomion yhteydessä, tuomioistuin voi täydentää tuomiota.

Asianosaisen on pyydettävä tuomion täydentämistä kirjallisella hakemuksella 14 päivän kuluessa tuomion julistamisesta tai antamisesta.

Tuomion täydentämistä koskevaan käsittelyyn asianosaiset on kutsuttava uhalla, että tuomio voidaan täydentää asianosaisen poissaolosta huolimatta. Jos tuomioistuin ei pidä suullista käsittelyä tarpeellisena, tuomioistuimen on pyydettävä asianosaiselta

kirjallinen lausuma käsiteltävästä kysymyksestä ja samalla ilmoitettava päivä, jona tuomion täydentämistä koskeva ratkaisu annetaan.

11 §

Tuomion täydentää tuomioistuin siinä kokoonpanossa, joka on antanut täydennettävän tuomion. Jos jollekin tuomioistuimen jäsenelle on tullut este, tuomion täydentää tuomioistuin sellaisessa kokoonpanossa, joka olisi ollut toimivaltainen käsittelemään asian.

Tuomion täydentämistä koskeva ratkaisu on liitettävä tuomioon, johon on merkittävä, että sitä on jälkeinpäin täydennetty. Jos asiassa on haettu muutosta, tuomion täydentämisestä on ilmoitettava muutoksenhakutuomioistuimelle.

Tuomion täydentämistä koskevaan ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla.

12 §

Käräjäoikeuden tuomion jäljennöksen todistaa oikeaksi puheenjohtaja, lainoppinut jäsen tai tehtävään määrätty virkamies.

Tuomion jäljennöksen on oltava valitusta varten saatavana tuomioistuimen kansliassa viimeistään kolmen viikon kuluttua tuomion julistamis- tai antamispäivästä. Muutoin on jäljennöksen, mikäli mahdollista, oltava saatavana viimeistään 30 päivän kuluttua tuomion julistamis- tai antamispäivästä tuomioistuimen kansliassa.

13 §

Käräjäoikeuden päätös on sisällytettävä pöytäkirjaan. Päätös, jolla asia jätetään tutkimatta, on kuitenkin aina laadittava erilliseksi asiakirjaksi.

Päätös on perusteltava, jos asia jätetään tutkimatta, asiassa esitetty vaatimus tai väite hylätään taikka jos perusteleminen muutoin on tarpeen.

Päätöksestä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä tuomiosta säädetään.

14 §

Tässä luvussa tarkoitetut ilmoitukset ja kutsut tuomioistuin saa lähettää postitse, jollei muuta tiedoksiantotapaa pidetä tarpeellisena.

12 luku

Oikeudenkäymiskaaren säännösten soveltamisesta

1 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan rikosasioiden käsittelyssä ja muutoksenhaussa sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, oikeudenkäymiskaaren säännöksiä.

13 luku

Voimaantulo

1 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1997.

Lain voimaan tullessa tuomioistuimissa vireillä olevat rikosasiat käsitellään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tuomioistuimen käsiteltävänä oleva rikosasia, joka ei ole vireillä, tulee vireille lain voimaan tullessa.

[HE 82/1995](#)
LaVM 9/1997
EV 98/1997

Naantalissa 11 päivänä heinäkuuta 1997

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri
Kari Häkämies